Του Κυριάκου Π. ΛΟΥΚΑΚΟΥ

Επετειακός «Τροβατόρε» από τη Λυρική

Το 2003 η Εθνική Λυρική Σκηνή συμπλήρωσε 60 χρόνια θεσμικής ζωής, μια στρογγυλή επέτειος που προσφέρεται για κάποιας μορφής εορταστική ευκαιρία. Η αλήθεια είναι ότι τη χρονιά που πέρασε η Λυρική μας Σκηνή βρέθηκε στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος για ένα εξαιρετικά σημαντικό ζήτημα που την αφορά, την κτηριακή υποδομή που της λείπει απελπιστικά και που υπονομεύει όχι μόνον την παραστατική πληρότητα των αναβιώσεων, αλλά και το εύρος του ρεπερτορίου ενός, κατ' επιθυμίαν, «εθνικού» λυρικού θεάτρου. Γιατί η έλλειψη κτηριακής υποδομής εισάγει στην τρέχουσα συνειδητότητα των ανθρώπων της ΕΛΣ την εκπτωτική προσέγγιση, μια προσέγγιση που, για όσους παρακολουθούν τη δραστηριότητα του Θεάτρου, διατρέχει, δυστυχώς, κάθε πτυχή της δραστηριότητάς του. Η πορεία επίλυσης του κτηριακού προβλήματος σε συνδυασμό με την δημιουργία μουσικής Ακαδημίας και Αρχείου στο χώρο του Κεραμεικού, που με πείσμα προωθεί μέσα από τη δική της εταιρεία η διακεκριμένη υψίφωνος Βάσω Παπαντωνίου, έχει, επί του παρόντος, ανακοπεί από την πρόταση του υπουργού Πολιτισμού για ανακατασκευή και εξάπλωση του υπάρχοντος θεάτρου στον χώρο στάθμευσης που απλώνεται πίσω από το υπάρχον κτήριο, με ταυτόχρονη (χαμηλότονη είναι αλήθεια...) επίκληση της παράλληλης υπάρξεως της νέας πολυδύναμης αίθουσας «Αλ. Τριάντη» του Μεγάρου Μουσικής Αθηνών. Όσοι εμμένουν στην αρχική στόχευση επικαλούνται, ωστόσο, όχι μόνον τους διαφορετικούς σκοπούς της ΕΛΣ, ως εθνικού θεσμού, και του ΜΜΑ, ως οιονεί πανδοχείου εκδηλώσεων, αλλά και την τεχνικά διαπιστωμένη αδυναμία οιασδήποτε αξιοπρεπούς ανατάξεως του σημερινού κτηρίου. Ας ελπίσουμε ότι, μετά τις επικείμενες εκλογές, το σκηνικό θα ξεκαθαρίσει υπέρ της τεχνικά και ουσιαστικά πληρέστερης επιλογής.

Των πραγμάτων ούτως εχόντων, η ΕΛΣ επέλεξε ένα έργο ρεπερτορίου με τεράστιες φωνητικές απαιτήσεις, για ένα πλέγμα παραστάσεων που εκτάθηκαν από τον Νοέμβριο μέχρι και το πρώτο δεκαήμερο του Ιανουαρίου 2004 και με επιστράτευση τριών φωνητικών διανομών και δύο μαέστρων. Αστέρι των παραστάσεων αυτών, για ελάχιστες εμφανίσεις όμως, υπήρξε η -διεθνούς φήμης πλέον- υψίφωνος Δήμητρα Θεοδοσίου (φωτογραφία), που προσφάτως υπερασπίσθηκε τη Λεονώρα από τη σκηνή του Τεάτρο Σαν Κάρλο της Νεαπόλεως σε απευθείας σύνδεση με το εθνικό ραδιοφωνικό δίκτυο της Ιταλίας. Η ικανοποίηση από την απόδοσή της υπήρξε σχεδόν πλήρης (μόνο το στοιχείο της έκστασης απουσίαζε καθοριστικά...), αφού το τραγούδι της διέθετε το μέγεθος που απαιτούν τα υπέροχα αναπτύγματα των μελωδιών του Βέρντι, με υποδειγματικό λεγκάτο, μουσικότατη αίσθηση του αναγκαίου πορταμέντο και εξαίσια φωνητικά νήματα στις απαιτητικές ακροστιχίδες της δ' πράξης. Η Σοφία Βογιατζόγλου - Μπτροπούλου (που παρακολουθήσαμε στις 8 Ιανουαρίου) διαθέτει το «φυζίκ» του ρόλου και μιαν ιδιαίτερη δραματική ποιότητα στη φωνή, με τίμημα, όμως, όχι μόνον την (ανεκτή στις φωνές αυτές...) σχετική ακαμψία και, συναφώς, μιαν ελαττωμένη εκλέπτυνση στο φραζάρισμα, αλλά και την εξαιρετική βραχύτητα της υψηλής περιοχής που αλλοίωσε καθοριστικά την μεγάλη άρια της τελευταίας πράξης. Μια αξιοσημείωτη φωνητική και σκηνική παρουσία, μολαταύτα...

Στο φονικό μέρος του Μανρίκο ο Βούλγαρος τενόρος Εμίλ Ιβάνωφ ανταποκρίθηκε με σκηνική γοητεία και οριακή φωνητική επάρκεια, ενώ ο Ιταλός Λουίτζι Φράτολα, παρά την ελαφρότητα της φωνής και μια κινησιολογία που παρέπεμπε στον βωβό κινηματογράφο, μας χάρισε τραγούδι καλής σχολής, γεμάτο πλαστικότητα και με εντεινόμενη λάμψη στη διαδοχή των πράξεων. Στις παραστάσεις που παρακολουθήσαμε διακρίθηκαν περαιτέρω μόνον ο βαρύτονος Δημήτρης Τηλιακός ως κόμης Λούνα (η καντιλένα του όμως στην καβατίνα απαιτεί περαιτέρω ωρίμανση) και ο μπάσος Δημήτρης Καβράκος ως έμπειρος και ασφαλής Φεράντο. Καθοριστικά, παρά την εμφανή σοβαρότητα της προσπάθειας, έπασχε η Ατζουτσένα τόσο της -ακατάλληλης (ακόμη τουλάχιστον...) για το μέρος- Βικτώρια Μαιφάτοβα όσο και της φωνητικά εφθαρμένης Βαρβάρας Τσάμπαλη, ενώ σκόπιμο είναι να προσπεράσουμε και τον αγωνιώδη Λούνα του Ανδρέα Κουλουμπή.

Σε ένα συμβατικό σκηνογραφικό (Γιώργος Γαβαλάς) και σκηνοθετικό (Βασίλης Νικολαΐδης) πλαίσιο, η μουσική διεύθυνση του Λουκά Καρυτινού μεταμορφώθηκε από τον Νοέμβριο μέχρι τον Ιανουάριο. Η δραματικότητα και το νεανικό σφρίγος των πλέον πρόσφατων παραστάσεων κάλυψε πολλά από τα επί μέρους κενά. Για μιαν όπερα, όμως, που απαιτεί, όπως έχει λεχθεί αρμοδίως, απλώς τις 4 (ή μήπως τις 5;..) μεγαλύτερες φωνές του κόσμου, αυτό δεν είναι αρκετό!